

TƏBRİZ UNIVERSİTETİ KİTABXANASININ İNFORMASIYA AXTARIŞ SİSTEMİ

İnsanlar kitabları və digər informasiya daşıyıcılarını qoruyaraq gələcək nəsillərə çardırmaq məqsədilə qədim dövrlərdən kitabxanalar yaratmağa başlamışlar. Kitabxanalar elmi-texniki tərəqqiyə kömək göstərməklə yanaşı, elm və texnikanın nailiyyətlərini, mütərəqqi istehsal təcrübəsini yaymaq sahəsində də mühüm işlər aparırlar. Məlum olduğu kimi, kitabxanalar ictimai-iqtisadi formasiyaları dəyişdirməsə də, cəmiyyətin hərtərəfli inkişafına təsir göstərir, milli, elmi, mədəni və digər ictimai-iqtisadi amillərin təkamülünə xidmət edir. İran İslam Respublikasında kitabxana izləri tarixin çox qədim dövrlərinə gedib çıxır. Tarixi mənbələrdən məlum olduğu kimi, ilk kitabxana Əhəmənilər dövründə (b.e.ə.VI əsrin sonu-V əsrin əvvəli) təşəkkül tapmışdır. Bu kitabxana “İstəxr kitabxanası” adlanmışdır. Makedoniyalı İsgəndər İrani məğlub etdikdən sonra bu kitabxananın bütün kitablarını yandırdı. XIV əsrdə Təbrizdə və digər şəhərlərdə məscid kitabxanaları, mədrəsə kitabxanaları və zəngin şəxsi kitabxanalar da mövcud idi. (1, 2, 3, 6, 7).

Tehran Universitetindən sonra İranın ikinci universiteti 1946-cı ildə "Azərbaycan universitet" adı altında təsis olmuşdur. Bu universitet müəyyən səbəblərə görə bağlandı və yenidən 1948-ci ildə “Təbriz universiteti” adı altında işə başladı. Hazırda bu universitetdə 13183 nəfər tələbə təhsil alır. Universitetdə 600 nəfər müəllim çalışır, onların da 50 nəfəri professordur (12,14).

Təbriz Universitetində 12 fakültə, 7 ixtisasda 3 ikiillik kurs kolleci, 1 ali təhsil kompleksi var. Həmçinin bu universitetdə bakalavr pilləsində 81 ixtisas, magistraturada 99 ixtisaslaşma və doktoranturada 76 ixtisas üzrə kadr hazırlıqı həyata keçirilir (12,13,14).

Təbriz Universitetinin mərkəzi kitabxanasının yeni binası 2008-ci ildə dövlət həftəsində işə başladı. Bu kitabxananın 14000 kv.metr ərazisi var və oxucu zalında 900 nəfər yerləşə bilər. Bu kitabxananın oxucuları Təbriz Universitetinin tələbə, müəllim və köməkçi işçi heyətidir (11,20).

1968-ci ildə Təbriz universitetində “Manqala” adlı hind professorunun köməkliyi ilə kitabxanaçılıq və informasiya ixtisası üzrə bakalavr və bir ildən sonra magistratura pilləsində kadr hazırlığına başlandı. Hazırda bu universitetdə təkcə bakalavr pilləsi üzrə kadr hazırlığı həyata keçirilir (21).

Məlumdur ki, kitabxanalar daima əsaslı dəyişikliklərə məruz qalırlar. Təkcə bir əsrin dördüdə biri müddətində kitabxanalar mövcud kitab kataloqu təqdim etmək üçün istifadə etdiyi ənənəvi kartoçka-kataloq sisteminə, çap əməliyyatından isə CD-ROM üsuluna və CD-ROM üsulundan informasiyanı

axtarma əməliyyatına qadir olan veb axtarış sisteminə qədər dəyişikliyə uğramışdır (10).

Bu gün kitabxana yalnız kitab və kartoçka ilə işləmir, eyni zamanda ən müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə ənənəvi fəaliyyətin keyfiyyətini yüksəldir, internet informasiya resursları, elektron kataloq, elektron məlumat bazaları yaradır, onlayn rejimində oxucularla əlaqə qurur. Müasir dövrdə kitabxana işi cəmiyyətin informasiyalaşdırılmasının mühüm atributlarından biri kimi getdikcə mürəkkəbləşən, müasir texnologiyalara əsaslanmaqla yeniləşən fəaliyyət sahəsi kimi formalaşmaqdadır (3, 8).

Hər bir şəxsin, qrupun, kollektivin inkişafı mövcud informasiyaları axtarmaq və istifadə etmək bacarığından asılıdır. Bu, şagirddən tutmuş alimə qədər bütün insanlara həm gündəlik, həm də gələcək fəaliyyətinin daha səmərəli qurmaq üçün lazımdır (9).

Kitabxana proqram təminatı texnologiyasının geniş formada inkişaf etdirilməsi əsasında kitabxanalar bu imkandan faydalanıb və çox keçmir ki, bir çox kitabxanaçılıq işlərinin həyata keçirilməsi üçün kompüterdən istifadə etməyə başlayıb və bu da kitabxana proqram təminatının qaydaya salınmasına səbəb olur. Kitabxana proqram təminatı sənədləri saxlamaq, axtarmaq və kitabxana işlərinin (o cümlədən informasiyanın axtarışı, sənədlərin evdə oxumaq üçün oxuculara verməsi, kitabxana sənədlərin kataloqlaşdırılması işlərinin) yerinə yetirilməsi üçün yaradılmışdır. Şübhəsiz ki, qeyd olunan işləri proqram təminatı ilə qaydaya salmaqla əvvəlcə informasiyanı az müddət ərzində rahatlıqla əldə etmək imkanı qazanmış oluruq. İkincisi kitabxana işlərini diqqətli və effektiv, az kadr və az pul xərcləməyi həyata keçirilir. Xüsusi olaraq yaradılan informasiya-axtarış sistemləri (İAS) informasiya axtarışının məqsədinə xidmət edir. Belə sistemlər böyük həcmli informasiyaların saxlanılması; tələb olunan informasiyanın tez bir zamanda axtarışı; saxlanılan informasiyanın artırılması, redaktəsi və xaric edilməsi; informasiyanın istifadəçi üçün münasib olan şəkildə çıxarılması və s. funksiyaları yerinə yetirirlər. Həmin səbəbdən də Təbriz Universitetinin Mərkəzi kitabxanası 2001-ci ildə «Pars Azərəxş» şirkətinin kitabxana proqram təminatı əsasında kitabxana işlərinin kompüterləşdirilməsini həyata keçirmişdir (8, 21).

«Pars Azərəxş» şirkəti 1988-ci ildə ölkənin kitabxana və sənəd mərkəzlərinə kitab və qeyri-kitab materiallarını hazırlamaq hədəfi ilə işə başladı. Bu şirkət 1981-ci ildən İranda şəxsi kompüterlərin əksəriyyəti dövlət idarələrində, o cümlədən kitabxana-informasiya mərkəzlərində informasiyanı toplamaq və saxlamaq və axtarış üçün istifadə olunurdu. Kitabxana proqram təminatının dizaynına başladı. 1989-cu ildə “Mükəmməl kitabxana proqram təminatı” adı altında bu şirkətin proqram təminatı mütəxəssisləri və bir qrup kitabxanaçı vasitəsilə ilkin tədqiqat və layihə quruculuğu proyektini həyata keçirməyə başladı. 1990-cı ilin əvvəllərindən bu proqram təminatın layihələndirilməsi

ciddi şəkildə başlandı və sonrakı ilin sentyabrında bu layihənin ilkin versiyası DOS əməliyyat sistemi adı altında və bir istifadəçi formasında təqdim olundu.

Bu sistemin öhdəsindən gəlidiyi işlər və ondan istifadə etməyin asan üsulu kitabxanaçıların və kitabxana məsulların diqqətini cəlb etdi və qısa müddət ərzində istifadəçilər arasında çoxlu tərəfdarı oldu. Beləliklə də, kitabxana və informasiya işi ilə məşğul olan qrupunun bu gözlənilməyən qarşılaşması və onların qiymətli məsləhətlərinin köməyi ilə bu proqram təminatının ikinci versiyası daha geniş imkanlar ilə «Novell» lokal şəbəkəyə əlaqələndirmək və neçə istifadəçi qabiliyyəti ilə 1992-ci ildə meydana çıxdı.

Son illərdə daha qüvvətli kompüterlərin WINDOWS əməliyyat sistemi ilə bazara daxil olması bu şirkətin DOS əməliyyat sistemi olan təcrübələrindən istifadə etməklə yeni kitabxana proqram təminatı WINDOWS əməliyyat sistem əsasında layihələşdirməsinə səbəb oldu. Beləliklə, 2000-ci ildə WINDOWS-NT şəbəkə mühitinə əlaqələndirmək qabiliyyəti əsasında ərsəyə gətirdi. WINDOWS əməliyyat sistemi mühitində artıq asanlıqla mətn yazmağa, hər hansı bir qrafiki mühitində işləyib mausun düyməsinin sıxmaqla bir çox digər əməliyyatları həyata keçirmək mümkündür. Bu əməliyyat sistemi mühitində mətnə şəkil, slayd, animasiya və s. informasiya daşıyıcısını əlavə etmək olar.

Qüvvətli www mühitindən istifadə edərək yeni proqram təminatı kitabxanalar və sənəd mərkəzlərinin bibliografik informasiyalarını internet mühitində yayılması üçün «WinLib 2000» adı altında layihəsi hazırladı və ilk versiyası 2000-cı ilin ortasında həyata keçirildi. Hal-hazırda ölkədə bir çox kitabxanalar, universitet sənədlərin mərkəzləri, nazirliklər, mədəniyyət mərkəzləri bu proqramdan istifadə edirlər (21).

WinLib 2000 proqram təminatının dili *Borland Delphi*-dir. Bu proqram təminatının məlumatlar bazası *Interbase 705* dir. Onun arxitekturası *Klient-Server* nümunəsi yeni xidmət qəbul edən və xidmət göstərən əsasında proqramlaşdırılmışdır. Bu arxitektura əsasən kitabxananın proqram vəzifələrini iki qismə ayırır:

1. *Server*: Bu bölmə informasiyanı qorumaq, saxlamaq və idarə etmək vəzifəsini daşıyır. Yəni sənədlərin və oxucuların və həmçinin sənədləri oxucuya vermək üçün əlaqədar informasiya bu bölmədə saxlanır.

2. *Klient*: Bu bölmə kitabxanaçı və oxucu ilə əlaqə saxlamaq və informasiyanı qəbul, təqdim və emal etmək vəzifələrini həyata keçirir.

Adətən kitabxana proqram təminatı tətbiq olunmuş kitabxanalarda bir neçə kompüter istifadəçilərin öhdəsinə verilir. Belə olduqda da kompüterlərin sayında *Klient* (xidmətləri qəbul edən) proqramı quraşdırılır. Yalnız bir kompüterdə *Server* proqramı quraşdırılır.

Klient/Server arxitekturasının üstünlüyü, informasiyanın təhlükəsizliyidir. Bu belə izah olunur ki, əgər *Klient* kompüterləri işdən düşsə və dağılsa,

informasiya heç bir ziyana məruz qalmır çünki informasiya bir kompüterdə *Server* də saxlanır.

WinLib 2000 proqram təminatı tamamilə **İP Based** (internet protokolu) proqramıdır. Bu proqramı şəbəkədə istifadə etmək üçün **TCP/IP** (ötürməni idarəetmə protokolu/internet protokolu) protokolundan faydalanmaq lazımdır. Proqramdan istifadə edənlərin çoxluğu heç bir məhdudiyətlə qarşılaşmır (18).

WinLib 2000 proqram təminatını kitabxanada istifadə etmək üçün öncə onun quraşdırır, CD-ni kompüterin CD drayverinə daxil edib gözləyirlər ki, proqramın avtomatik icra olunması fəaliyyətə başlayıb və quraşdırma mərhələri icra olsun. Proqram təminatını quraşdırandan sonra informasiyanın daxil edilməsi işi başlayır. İnformasiyanın daxil edilməsi bir başa və vasitəli həyata keçirilir. Bu proqram təminatında etibarlı məlumatlar bazalardan informasiyanı mübadilə etmək imkanı yaradılıb. Məsələn, İSO 2709 standartı, Z 39.5 standartı, İran milli biblioqrafik məlumat bazası.

Bu proqram təminatının çıxış yollarından biri İSO 2709 standartıdır. Bu standart zamanı, məsələn, hər hansı bir idarədə bu proqram təminatı istifadə edilərkən o idarənin informasiyasının bütün və ya bir hissəsini başqa bir idarəyə ötürmək mümkün olur. O mərkəzlərdə ki, Pars Azərəxş proqram təminatından istifadə edirlər, informasiyanı mübadilə etmək üçün İSO 2709 standartından istifadə olunur. Beləliklə, proqram təminatına informasiyanı daxil etmək üçün tələb olunan vaxt minimuma enir.

Dünyada internet şəbəkəsinin yayımlanmasından sonra ABŞ Konqres Kitabxanası informasiyasının yayımlanması üçün bu kitabxananın kataloqlarını internetdə öz veb saytında bu ünvanada [www.lcweb.loc.gov/z 39.50](http://www.lcweb.loc.gov/z39.50) yerləşdirdi. Bu şəbəkədən istifadə etməklə həmin sayta daxil olub, istənilən sənədlərin biblioqrafik axtarışını həyata keçirib, axtarışın nəticəsini HTML faylda yadda saxlayıb, sonra bu faylı kitabxana proqram təminatına ötürmək olar.

İran milli biblioqrafik məlumat bazası İran İslam Respublikasının milli kitabxanasının istehsalıdır ki, onda kitabxanada mövcud olan 500000-dən artıq fars kitablarının biblioqrafik informasiyası göstərilir. Bu məlumat bazasından istifadə və informasiyanı mübadilə etmək üçün əvvəlcə istənilən yazını axtarış edib və axtarış nəticəsi İSO 2709 formatda olan faylda yadda saxlanır və proqram təminatına köçülür.

İnformasiyanı bir başa daxil etmək üçün bu proqram təminatının işçi səhifəsində menyu lövhəsindən "informasiyanı daxil və islahat" seçimi seçilir və sonra informasiyanı daxil etmək üçün işçi səhifəsində sənədin növünü (fars dilində kitab, latın dilində kitab, jurnal və s.) seçib və kompüterə biblioqrafik informasiyanı klaviatura vasitəsilə daxil edirlər.(16)

Təbriz Universitetinin mərkəzi kitabxanasının computerləşdirilməsinin ilkin mərhələsində bütün sənədlər haqqında informasiya kompüterə daxil edildi. Bu kitabxanada Amerika Konqres Kitabxanası (LC) təsnifatından istifadə edilir.

Bu proqram təminatının başqa imkanlarından biri mövzu başlığı məlumat bazasından istifadə etməkdir. İranda mövzu başlığı kitabların standart məzmununu tanımaq və təyin etmək üçün hazırlanır. 1969-cu ildə İran milli kitabxanası "Fars Mövzu Başlıqları"nın birinci versiyasını hazırladı. Bu işlə əlaqədar yeni versiyalar növbəti illərdə hazırlandı və kitabxanaların ixtiyarına verildi. Burada göstərilmiş məqsədlərə diqqət yetirməklə bu proqram təminatında latın və fars mövzu başlığından istifadə etmək üçün lazım olan proseslər nəzərə alınıb. Bu proqram təminatında fars mövzu başlığın yardımcı faylı var ki, özündə 20 mindən artıq mövzu başlığını birləşdirir ki, o da kataloqları tərtib edəndə kitabların mövzularının daxil edilməsi üçün istifadə olunur. Yəni mövzuya bağlı olan informasiyanı klaviatura ilə yazmaq əvəzinə mövzu başlığı faylından istifadə edilib və mövzu istənilən yerə daxil edilir.

İran Milli Kitabxanası bir formada və rahat istifadə üçün müəlliflərin haqqında informasiyaları yığıb, sənədləşdirir. Bu proqram təminatı sənədləşmiş məşhurlar məlumat bazasından istifadə etmək imkanı yaradır. Qeyd olunmalıdır ki, İran milli kitabxanası fars mövzu başlığı və sənədləşmiş məşhurlar məlumat bazasını hazırlayıb və yeniləşdirir və proqram təminatı yaradan şirkətlərin ixtiyarına verir.

Bu proqram təminatda bir və ya bir neçə faylı, yaddaşa saxlanan yazıya əlavə etmək mümkündür. Bu imkandan elektron kitabxana və arxiv yaratmaq üçün istifadə edilir. Məsələn, məqalələrin tam mətnini və ya dissertasiyanın xülasəsini və ya kitabın mündəricat siyahısını skaner edib və fayl formasında yazıya əlavə etmək olur, beləliklə istifadəçilər axtarışdan sonra istənilən yazını tam mətn formasında oxuya bilərlər.(15)

Bu proqram təminatı vasitəsilə hesabat yaratmaq mümkündür, yəni informasiyanın daxil edilməsindən sonra xüsusi standart hesabat növlərini məsələn sərlovhə kataloq kartoçkaları, mövzu kataloq kartoçkaları, oxucuların oxucu biletləri və s. hazırlayıb və çapa təqdim etmək mümkündür. Sürət və diqqətlə informasiyanı əldə etmək bu hissənin xüsusiyyətlərindən biridir. Bu hissənin digər imkanları aşağıdakılardan ibarətdir:

1. Əsas (toplu) kataloq kartoçkasının hazırlanması.
2. Mövzu kataloq kartoçkasının hazırlanması.
3. Sərlovhə kataloq kartoçkasının hazırlanması.
4. Müəllifin kataloq kartoçkasının hazırlanması və s.

Bu proqram təminatı vasitəsilə müxtəlif növlü məlumatları istənilən formada layihələşdirib, çap etmək mümkündür. Məsələn, hər hansı bir tanınmış yazıçının kitablarının siyahısını hazırlamaq mümkündür (19).

Həmçinin oxucuların şəxsi informasiyalarını daxil etmək mümkündür, bunun üçün işçi səhifədə lazım olan sahələrdə (məsələn adı və soyadı, peşə, ünvan, götürdüyü sənədlərin sayı və s.) layihələşdirilib. Hətta fərdin şəklini də skaner edib və fayl formada yadda saxlayıb və daxil edilmiş yazıya birləşdir-

mək mümkündür. Bu hissədə daxil olunmuş informasiyadan oxucu bileti və ştrix kodun hazırlanma və çap olması üçün istifadə olunur. Ştrix kodun hazırladıqdan sonra onu oxucu bileti arxasına yapışdırmaq ilə, ştrix kodun oxuyucu qurğu vasitəsilə oxucunun informasiyasını klaviaturadan istifadə etmədən proqram təminatına daxil etməsi mümkündür. Bu bölmənin ən mühüm informasiya sahələri aşağıdakılardan ibarətdir: oxucu nömrəsi, adı, soyadı, doğulduğu tarixi, təhsil aldığı sahənin adı, təhsil səviyyəsi, şəkli, oxucu biletinin etibarlılıq tarixi, üzvlük tarixi, tələbə və ya işçi vəsiqəsinin nömrəsi, peşəsi, iş yerinin ünvanı, iş yerinin telefon nömrəsi, e-mail(elektron) ünvanı və s. (19).

Kitabxananın fəal bölmələrindən biri də abonement şöbəsidir. Sənədlərin mütləq üçün oxuculara verilməsi, qaytarılması, geri qaytarılma müddətinin uzadılması və s. burada yerinə yetirilir. Bu hissənin iş strukturu kitabxananın qeydiyyat dəftərində olan nömrələrin əsasında. Beləliklə, bu proqram təminatı ilə o sənədlərin ki qeydiyyat nömrəsi yoxdur oxuculara vermək olmaz, bu vəziyyətdə bu iş əl üsulu əsasında yerinə yetirilir. Proqram təminatında bu hissənin müxtəlif imkanları ibarətdir:

1. Sənədləri oxumaq üçün oxuculara vermək, əvvəlcə sifariş etmək (rezerv), geri qaytarılma vaxtının uzadılması.

2. Sənədi götürən fərdin və sənədin vəziyyətinin yoxlanılması. Bu iş deyilən hallarda həyata keçirilir:

3. Oxucu biletinin nömrəsi və sənədin nömrəsi əsasında, sənədləri ştrix kodun oxuyucu qurğusu və ya klaviatura vasitəsilə oxucuya vermək imkanı.

4. Oxucu biletinin nömrəsi mövcud olmadığı zaman adı və soyadını təqdim edərək informasiyanı əldə etmək imkanı.

5. Oxucuya verilmiş sənədlərin siyahısını müşahidə etmək imkanı.

6. Proqram təminatının mövcud təqvimin əsasında sənədin geri qaytarılma gününün təyin edilməsi.

7. Ekranda sənədin geri qaytarılma tarixinin yazılması.

8. Kompüterdə sənədləri oxuculara verən hissədən rahatlıqla informasiya-axtarış hissəsinə daxil olmaq imkanı.

9. Proqram təminatı vasitəsilə şəxsə aid səciyyəvi xüsusiyyətlərin yoxlanılması və avtomatik formada sənədin oxucuya verilməsinə icazə və ya geri qaytarılma vaxtının uzadılması və geri qaytarılma tarixinin təyin edilməsi.

Kitabxananın məsul işçiləri bu proqram təminatı imkanlarından istifadə etməklə müxtəlif zaman və fasiləsiz müddətində üzvlərin xahiş və tələblərini və kitabxananın əməliyyat fəaliyyətini kitabxana rəhbərliyə çatdırır. Bu hesabat vasitəsilə kitabxana işçiləri gələcəkdə görülməli işlər haqqında məlumat alır və bunun əsasında informasiya sənədlərinin sifarişi və hazırlanması, iş saatının tənzim edilməsi və s. planını hazırlanır.

Bu proqram təminatı vasitəsilə müxtəlif diaqramlar yaratmaq mümkündür. Məsələn, kitabxanadan sənəd alan oxucuların diaqramı, hər mövzuda olan sə-

nədlərin diaqramı, təsnifat əsasında sənədlərin diaqramı və s. Proqram təminatının bir hissəsində oxuculara və sənədin qeydiyyat informasiya əsasında ştrix kodu yaradılır. Sonra kitabxananın sənədi oxuculara verən hissəsində ştrix kodun oxucu qurğusu bu ştrix kodunu oxuyur, beləliklə, sənəd və oxucu haqqında olan məlumat klaviaturadan istifadə etmədən kompüterə daxil olur. Bu əməliyyat ilk öncə iş sürətinin irəliləməsinə, ikinci məlumatın kompüterə daxil edilməsi zamanı qarşılanan səhvlərin miqdarının azalmasına səbəb olur (17).

Əl sistemində sənədləri sərlovhə, müəllif, mövzu girişlərdən axtarış etmək mümkündür. Amma bu proqram təminatında yuxarıda qeyd olunmuş girişdən əlavə istənilən digər bir girişdən axtarış aparmaq mümkündür. Bunlara nəşir, nəşr ili, informasiyanın tərtib edildiyi dil, saxlanılan yer, beynəlxalq standartlara uyğun nömrə (İSBN, İSSN) daxildir. Axtarış zamanı nəzərdə tutulmuş söz və ya söz birləşmələri bütün və ya xüsusi sənədlərdə tapmaq olar. İnformasiyanın axtarış metodu indeks yaratmaq üzrə həyata keçirilir (15).

ƏDƏBİYYAT

1. Xələfov A. *Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi: Dərslük, I hissə (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)*. - Bakı, 2004.-327 s.

2. İsmayilov X. *Kitabxana-informasiya texnologiyaları: Dərs vəsaiti* . - Bakı, 2009 .- 312 s.

3. İsmayilov X. *Milli Kitabxana Azərbaycan elm və mədəniyyətinin xəzinəsidir // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: Elmi-nəzəri və təcrübi jurnal.*-2008.-№2(23).-S.34-40.

4. İsmayilov N., Abbasov S. *Kitabxananın bibliografik məlumat bazasının yaradılması problemləri//Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri.Ali məktəblərarası elmi məqalələr məcmuəsi.*-B.: BUN,2003.-№ 4.-S.263-267.

5. İsmayilov N.Hacıyeva M. və b. *Azərbaycan kitabxana-bibliografiya ehtiyatlarının təşkili və istifadəsinin aktual problemlərinə həsr olunmuş seminar// Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: Elmi-nəzəri və təcrübi jurnal.*-B.:BUN.,2000.-S.142-147.

6. Karapınar A. *Azərbaycanda kitab və kitabxana tarixinə nəzər//Elmi Əsərlər.*-2008.-№ 9.-S.79-91.

7. Kazımi P. *Səfəvilər dövründə Azərbaycanda kitabxana işi.*- Bakı, 2008.-177 s.

8. Kazımova R. *Azərbaycan kitabxanalarında elektron resursların yaradılmasının bəzi məsələləri // Elmi əsərlər.*2008.-№ 9.-S.98-100.

9. Vəzirova R. *Elektron bibliografik məlumat bazası SBA-nın əsas tərkib hissəsidir // Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya: Elmi-nəzəri, metodik və təcrübi jurnal.*-2007.-№ 2 (21).-S.76-85.

بابلین، آلن، و آن گرافستین. سیر تحول کتابخانه های دانشگاهی: محیط شبکه ای. ترجمه 10
www.irandoc.ac.ir/data/e-j/vol7/seraj.htm هفتم شماره سوم (دسترسی در 88/2/15) سراج نما دوره شهناز

" بهره برداری از بزرگترین کتابخانه استاندارد شمالغرب کشور در دانشگاه تبریز". مرکز 11
اطلاع رسانی تحقیق و توسعه ایران. (دسترسی در 87/12/25 در
www.irdic.ir/News/1386/04/20/6492.aspx

9ص. -، 1387. تبریز- روابط عمومی دانشگاه تبریز. دانشگاه تبریز در یک نگاه .. 12
سرورالدین، محمد حسین. "دانشگاه تبریز هم دوره آموزش مجازی تاسیس میکند". اخبار و 13
تحلیل های فناوری اطلاعات و ارتباطات ایسنا. (دسترسی در 87/2/15)
www.ictna.ir/news/archives/003869.html

علوی، محمد تقی. 1387. "معرفی و نامگذاری دانشگاه تبریز به عنوان تنها دانشگاه 14
سبز کشور". خبرنامه آموزش عالی و پژوهشی کشور. (دسترسی در 87/9/11)
www.nameh.irhe.ir

شرکت پارس آذرخش. پردازش و بازیابی اطلاعات از طریق سرویس جست و جو نرم 15
تهران، 1387. - 233 ص. - WinLib2000 افزار جامع کتابخانه

شرکت پارس آذرخش. ذخیره سازی با تاکید بر ظرفیت و اهمیت کاربردی اطلاعات نرم 16
تهران، 1386. - 167 ص. WinLib2000 افزار جامع کتابخانه

شرکت پارس آذرخش. راهکارهای بهره برداری از میز امانت نرم افزار جامع کتابخانه 17
تهران، 1386. - 101ص. Winlib2000

شرکت پارس آذرخش. راهنمای نصب و راه اندازی نرم افزار جامع کتابخانه نرم افزار 18
تهران، 1386. - 92 ص. WinLib2000 - جامع کتابخانه.

شرکت پارس آذرخش. مهارت در فرآیند گزارش گیری نرم افزار جامع کتابخانه 19
تهران، 1386. - 84 ص. WinLib2000

"کتابخانه مرکزی دانشگاه تبریز در هفته دولت افتتاح می شود". مرکز اطلاع رسانی 20
تحقیق و توسعه ایران.

www.irdic.ir/News/1386/06/05/7087.aspx (دسترسی در 87/2/15)

146ص. - تهران، 1384. - محمدی فرد، داود. آشنایی با نرم افزارهای کتابخانه ای. 21

مزینانی، علی، کتابخانه و کتابداری. - تهران، سمت، 1383. 394ص. 22

M. DADAŞI NASRİN

THE INFORMATION RETRIEVAL SYSTEM OF TABRIZ UNIVERSITY'S LIBRARIES

SUMMARY

This article is about information retrieval system of Tabriz University's libraries. Also in article is studied the general characteristic of the "Pars Azarakhsh" library software.